

Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. I fjorårets årsregnskap er det redegjort nærmere for vesentlige estimater og forutsetninger i note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Pensjoner

Sparebank1 SMN-konsernet har innskuddspensjonsordning. For ytterligere beskrivelse av de ulike pensjonsordningene, se note 22 i årsrapporten for 2021. Konsernets pensjonsforpliktelser regnskapsføres i henhold til IAS 19R. Estimatavikl føres derfor direkte mot egenkapitalen og presenteres under andre inntekter og kostnader.

Ytelsesordningen ble besluttet avvirket i styremøte 21.oktober 2016. Ansatte i ytelsesordningen gikk over på innskuddsbasert pensjon fra 1.januar 2017, og har mottatt fripolise på opptjente rettigheter fra ytelsesordningen. Fripoliser forvaltes av pensjonskassen som fra 1.1.2017 er fripolisekasse. Det er opprettet en rammeavtale mellom SpareBank 1 SMN og pensjonskassen som omhandler finansiering, kapitalforvaltning mv. På grunn av ansvaret SpareBank 1 SMN fremdeles har, vil fremtidig forpliktelse måtte innarbeides i regnskapet. Styret i pensjonskassen skal være sammensatt av representanter fra konsernet og deltagere i pensjonsordningene i henhold til vedtektene i pensjonskassen

Det er foretatt ny beregning av konsernets pensjonsforpliktelser per 30. september 2022.

Økonomiske forutsetninger	31.12.21	1.1.21	30.9.22
Diskonteringsrate	1,60 %	1,50 %	3,20 %
Avkastning	1,60 %	1,50 %	3,20 %
Lønnsregulering	2,25 %	2,00 %	3,50 %
G-regulering	2,25 %	2,00 %	3,50 %
Pensjonsregulering	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Arbeidsgiveravgift	19,10 %	19,10 %	19,10 %

Demografiske forutsetninger

Dødelighet, Giftemåls sannsynlighet etc	K2013BE
Uførhet	IR73
Frivillig avgang	2% til 50år, 0% etter 50år

Bevegelse hittil i år konsern (mill.kr)	Sikret	Usikret	Totalt
Netto pensjonsforpliktelse 1.1.22	-62	8	-54
Korrigerings mot EK IB	0	-	0
Korrigerings mot EK UB	-170	-1	-171
Netto pensjonskostnad	-1	0	-1
Foretakets tilskudd	0		0
Utbetalinger over drift	-	-1	-1
Netto pensjonsforpliktelse 30.09.22	-233	7	-226

Finansiell status konsern (mill. kr)	30.9.22	31.12.21
Pensjonsforpliktelse	520	645
Verdi av pensjonsmidler	-748	-701
Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-22	-56
Arbeidsgiveravgift	1	1
Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift	-226	-54

Pensjonskostnad konsern (mill.kr)	30.9.22	31.12.21
Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	0	0
Renter	-1	-2
Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	-1	-1
Arbeidsgiveravgift	0	0
Innskuddspensjon og AFP	90	115
Periodens pensjonskostnad	89	113

Virksomhet holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Investeringene bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap, og klassifiseres som holdt for salg.

	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Virksomhetens resultat	Eierandel
Mavi XV AS konsern	111	2	9	-9	0	100 %
Sum holdt for salg	111	1	9	-9	0	

Tap på utlån og garantier

For detaljert beskrivelse av bankens tapsmodell viser vi til note 2 og 3 i årsregnskapet for 2021.

Det ble i 2020 og 2021 gjort endringer i input til bankens tapsmodell som følge av økt usikkerhet på grunn av koronasituasjonen. Denne usikkerheten har blitt vesentlig redusert, men hittil i 2022 har økt makroøkonomisk usikkerhet som følge av krigen i Ukraina, sterk økning i energi- og råvarepriser, utfordringer i forsyningskjedene og utsikter til varig høyere inflasjon og rentenivå gjort vurderingene ekstra krevende. Banken har fokusert på forventede langsiktige effekter av krisen.

I 2020 endret banken forutsetningene for å reflektere et mer negativt basisscenario. Forutsetningene ble videreført gjennom 2021. Bankens eksponering mot hotell og reiseliv, inkludert næringsseiendom med inntektene hovedsakelig mot denne næringen, ble skilt ut i en egen portefølje med egne vurderinger av PD- og LGD-baner samt særskilte scenarier og vektning av disse for å reflektere porteføljens utsatthet for effektene av korona. I tillegg ble hele porteføljen lagt i trinn 2 eller 3.

De sentrale driverne for tap i de enkelte scenariene er framskrivninger av baner for mislighetssannsynligheten (PD) og tap ved mislighold (LGD). I tillegg påvirkes forventet tap av sannsynlighetsvekt for det enkelte scenario. Forventede negative effekter av koronapandemien var i vurderingene for 2020/2021 primært knyttet til debitorer som før krisen hadde et krevende utgangspunkt – typisk debitorer i trinn 2. Banken valgte derfor å øke banene for PD og LGD, samt redusere forventede nedbetalinger i basisscenarioet særlig fra år to og utover. Denne endringen påvirker forventet tap for debitorer i trinn 2. For å hensynta forventninger om migrasjon til trinn 2, ble PD- og LGD-estimatene også økt første år. Det er i tillegg forutsatt ingen nedbetalinger første år for alle porteføljer i nedscenariet. Effektene av koronapandemien ble vesentlig mindre enn antatt. Dette skyldes blant annet gjennomførte myndighetstiltak. Banken besluttet derfor å reversere de pandemirelaterte påslagene i banene i basisscenarioet i tredje kvartal 2021 for PM og i første kvartal 2022 for BM. I andre og tredje kvartal 2022 er det foretatt oppjusteringer av PD og LGD-banene i hele simuleringsperioden med bakgrunn i stigende rentemarked som i kombinasjon med prisveksten medfører en forventning om økt misligholdsnivå og lavere verdier av eiendeler fremover.

I 2020 ble anvendt scenarievekting endret for å reflektere økt usikkerhet. For næringsliv inkludert offshore, samt landbruk ble sannsynligheten for nedsidescenariet økt fra 10 prosent, til 20 prosent. For personmarked ble vektingen av nedsidescenariet endret fra 10 til 15 prosent. I 2022 ble vektingen av nedsidescenariet økt til 25 prosent i porteføljene landbruk og øvrig næringsliv (eksklusiv offshore) og hotell/reiseliv for å hensynta økt usikkerhet som følge av krigen i Ukraina samt generelt større usikkerhet med hensyn til fremtidig økonomisk vekst. I tredje kvartal 2022 er vektingen av nedsidescenariet også økt i datterselskapet SpareBank1 Finans Midt-Norge fra henholdsvis 10 til 25 prosent for BM og fra 10 til 15 prosent for PM.

Effekten av endringen av forutsetninger i 2022 er vist på linjen "Endring som skyldes endrede forutsetninger i tapsmodellen" i note 7.

Nedskrivningene reduseres som følge av fjerning av påslag i basisscenarioet for næringslivsporteføljen (ekskl. offshore og hotell) og redusert påslag i PD og LGD baner for hotell (ned fra et svært høyt nivå). På den annen side øker nedskrivningene både for næringslivs- og personmarkedsporteføljen som følge av nytt påslag i PD og LGD baner som følge vesentlig økt rentenivå. I tillegg gir økt vekt på lavt scenario for næringslivsporteføljen økte nedskrivninger. Samlet utgjør dette 82 millioner kroner for banken og 98 millioner kroner for konsernet i reduserte nedskrivninger.

Sensitiviteter

Første del av tabellen under viser fullt modellberegnet forventet kredittap på grunnlag per 30. september 2022 i de tre scenarioene, fordelt på porteføljene Privatmarked (PM), øvrig næringsliv (NL), samt offshore, reiseliv og landbruk som summerer seg til Morbank. I tillegg viser tabellen fullt modellberegnet forventet kredittap i datterselskapet SpareBank 1 Finans Midt-Norge (SB1 Finans MN), fordelt på porteføljene personmarked (PM) og bedriftsmarked (BM). ECL for morbanken og datterselskap er summert i kolonnen Konsern.

Andre del av tabellen viser porteføljefordelt ECL ved anvendt scenarievekting samt en alternativ scenarievekting med doblett sannsynlighet for nedsidescenariet.

Dersom man doblett nedsidescenariets sannsynlighet på bekostning av basisscenariet ved utgangen av tredje kvartal 2022 ville dette medført en økning i tapsavsetningene på 259 millioner kroner for morbanken og 280 millioner kroner for konsernet.

	NL	PM	Offshore	Reiseliv	Landbruk	Sum morbank	SB 1 Finans MN, BM	SB1 Finans MN, PM	Konsern	
ECL i forventet scenario	465	71		314	15	41	905	36	20	962
ECL i nedsidescenariet	1.069	236		512	74	148	2.038	82	70	2.190
ECL i oppsidescenariet	361	28		218	7	22	635	24	13	670
ECL med anvendt scenarievekting 60/25/15	601	-				65	665	44		709
ECL med anvendt scenarievekting 65/20/15				339			339			339
ECL med anvendt scenarievekting 60/30/10	-	-		-	32		32	-		32
ECL med anvendt scenarievekting 70/15/15		89					89		26	115
Sum ECL anvendt	601	89		339	32	65	1.126	44	26	1.196
ECL med alternativ scenarievekting 35/50/15	752					91	843	57		900
ECL med alternativ scenarievekting		-		379		-	379	-		379

45/40/15 ECL med alternativ scenariovekting	-	-	-	49		49	-	49
30/60/10 ECL med alternativ scenariovekting		114				114	33	147
55/30/15								
SUM ECL alternativ (doblet nedside)	752	114	379	49	91	1.385	57	1.476
Endring ECL ved alternativ vekting	151	25	40	18	27	259	14	280

Tabellen reflekterer at det er til dels betydelige forskjeller i underliggende PD- og LGD-estimer i de ulike scenarioene og at det er differensierte nivåer og nivåforskjeller mellom porteføljene. På konsernnivå er ECL i oppsidescenarioet, som i stor grad reflekterer taps- og misligholdsbildet de seneste årene, om lag 70 prosent av ECL i forventet scenario. Nedsidescenarioet gir over dobbel ECL enn i forventet scenario. Anvendt scenariovekting gir 25 prosent høyere ECL enn forventet scenario.